

מתיקנות הדף היומי

בס"ד | פנינים מתוך שיעורי הדף היומי של הרה"ג אברהם ישעיהו קובלסקי שליט"א

יומא דהילולא קדישא

ליומא דהילולא של כ"ק מרן הרבי מסטריקוב זצוק"ל, הגה"ק רבי אברהם אביגדור לנדא זצוק"ל בן אביו הגה"ק רבי יעקב יצחק דן זצוק"ל, נלב"ע ביום ט"ז אלול תשס"א.

פעם הגיע הרבי מסטריקוב זצוק"ל לביקור חולים בבית חולים הדסה בירושלים. כשעבר בפרוידור מסוים ראה שנתאספו שם הרבה אנשים, וכששאל הרבי לפרש הדבר, אמרו לו שכאן הם חדרי הניתוח. הסתובב רבינו לקי, והתחיל לומר כמה קפיטאלא תהלים ושפך את נפשו בתפילה למשך כמה דקות, ואחר המשיך הלאה.

כששאל אותו המלוה לפרש הדבר, הסביר רבינו: "דא איז א פלאץ וואס אידן זאגן תהלים אויף אן אמת [-כאן הוא מקום שיהודים אומרים תהלים מעומק הלב], וממילא זהו מקום מסוגל שיתקבלו בו התפילות..."

מרן הרבי מסטריקוב זצוק"ל היה נוהג להניח את הלולב לאחר חג הסוכות למשמרת לכל ימות השנה במקום בולט ונראה לעין, על ארון הספרים. פעם לפני פסח באו כמה בחורים לנקות את הספרים בביתו של הרבי, ותוך כדי עבודתם הורידו גם את הלולב ממקומו וניקו את הארון. לאחר שגמרו לסדר את כל הספרים הורה להם הרבי להחזיר את הלולב למקומו. נענה אחד המשמשים בתמיחה: "ס'איז נישט שייך! [זה לא יפה]."

גער בו הרבי ואמר: "בלומען איז שייך, א פארהאנג איז שייך, ווי קען מען זאגן אויף א מצוה סאיז נישט שייך?" [פרחים זה דבר יפה, וילונות זה דבר יפה, איך אפשר לומר על מצוה שזה לא יפה?]

"וחוץ מזה", הוסיף הרבי זצוק"ל, "הגמרא אומרת בסוכה (יא ע"ב) שלולב מצוה לאוגדו משום שנאמר זה אלי ואנוהו - התנאה לפניו במצוות, הרי שאיגוד הלולב הוא בשביל נוי..."

איך העירו את המגיד מישרים הנודע בזמן קריאת שמע

מה היתה ברכתו של מרן החפץ חיים

בברכת החדוש אנו אומרים "חיים שתהא בנו אהבת תורה ויראת שמים", משמע שאהבת תורה קשור עם יראת שמים בקשר בל ניתק. כמו כן אנו רואים בפרשתנו [פרשת קרב] על הפסוק "את ה' אלקיך תירא", אומר הבעל הטורים: "תירא" בגימטריא 'תורה'.

סיפר הרה"ח רבי שלמה ווייס ע"ה שבימי בחורו הלך פעם לבקר את הכהן הגדול רבם של ישראל מרן החפץ חיים זצוק"ל, וביקש ממנו שיברך אותו שיזכה ליראת שמים. בירך אותו מרן החפץ חיים שיזכה להתמיד בלימוד התורה. ר' שלמה היה בטוח שהחפץ חיים אינו שומע טוב, והוא חזר על בקשתו בקול רם יותר: "אני מבקש ברכה ליראת שמים".

ענה לו החפץ חיים: "א קאפ וואס איז פול מיט בלאטע קען דארט קיין יראת שמים נישט זיין" [-ראש שהוא מלא עם 'בוץ' (-טינופת), אי אפשר שתהיה בו יראת שמים]... (מתוך הפתיחה לשיעור, "ח אב, סוכה דף כ')

מי נדחף אצל מרן הרבי מבעלזא

בשנה הראשונה כשעלה כ"ק מרן הרבי הקדוש רבי אהרן מבעלזא ז"ע על כס ההנהגה, נכנס פעם הגאון החסיד רבי חיים נטע כץ ז"ל עם "נשמה קויטל" לעילוי נשמת אמו. שאל אותו מרן הרבי הקדוש: "מתי חל היארצייתך?". ענה ר' חיים נטע: "כ"א אב". לפתע הרצינו פניו של הרבי, והחל לנענע את הספאדיק כדרכו בקודש בכל פעם שהיה מתלהב, וחזר על המילים: "כ"א אב, כ"א אב", כמה פעמים, בנוסח בעלזא המרטיט לבבות. המעמד היה נורא, ור' חיים נטע נבהל ולא הבין מה כוונת הרבי, אך מיד לאחר מכן שכח את הסיפור.

עברו הרבה שנים, וביום כ"א אב תשי"ח, ביום היארציית הראשון של הרבי, כאשר התאספו חסידים בעיה"ק ירושלים בבית מדרשו של הרבי, ביקש ר' חיים נטע לרדת לפני התיבה לרגל יום היארציית של אמו, ואז לפתע נזכר באותו מעמד נורא, ונחרד מעומק רוח קדשו של הרבי ז"ע.

מרן הבעלזער רב ז"ע לפני שהתחיל לומר את התורה היה נוהג לומר "שטופט זיך נישט" [-לא להידחף], כי הציבור היה נדחף לשמוע את דברי קדשו של הרבי. והנה באמצע ימי השואה הנוראה, כאשר ברח מהונגריה, היה זה ערב שבת, ומרן הרבי זצ"ל נסע ברכבת עם אחיו הרב מבילגורייא זצ"ל ועם עוד מלוה אחד. תוך כדי הנסיעה ערך הרבי את הטיט ואמר תורה, ולפני שהתחיל את התורה אמר כדרכו: "שטופט זיך נישט..."

לימים אמר על כך הבילגורייער רב: למי אמר הרבי את המשפט הזה? הרי לא יתכן שהוא אמר כך סתם מתוך הרגל, כי אחי הקדוש הבעלזער רב אינו מדבר סתם מילים, ואם כן חייב להיות שמלאכים באו לשמוע את התורה, ולהם אמר הרבי שלא ידחפו..."

(מתוך הפתיחה לשיעור, כ' אב, סוכה דף כ"ב)

שאלתו של מרן הטשיבינער רב לבחורי ישיבת קרלין

השבוע נלמד בדף היומי (דף מ"ו ע"א): "תנו רבנן, היו לפני מצות הרבה, אומר ברוך אשר קדשנו במצותיו וצונו על המצות, רבי יהודה אומר מברך על כל אחת ואחת בפני עצמה".

פעם נכנסו תלמידי ישיבת קרלין אל מעונו של מרן שר התורה הרב מטשעביץ זצוק"ל להיבחן על כל מסכת סוכה. שאל אותם הטשיבינער רב: איפה רואים במסכת סוכה שרש"י סובר שיש להניח תפלין בחול המועד? לשמע השאלה הסתכלו התלמידים זה על זה בתמיחה, איפה כתוב דבר כזה ברש"י...

פתח רבינו את הגמרא והראה להם, שהגמרא אומרת היו לפני מצות הרבה, כלומר מי שנזדמנו לפניו בפעם אחת הרבה מצוות. מסביר רש"י: "מצוות הרבה - ליטול לולב, לישב בסוכה, להניח תפילין, להתעטף בציצית". והנה 'ליטול לולב' הרי שייך רק בחול המועד סוכות, ועם זאת כתב רש"י גם 'להניח תפילין'...

מה הקפיץ את רבי שלום מהמיטה

למדנו בדף היומי (יומא פ"ב ע"ב) על מעוברת אחת שהריחה אוכל ביום הכיפורים והרגישה חולשה. באו לפני רבי ושאלו אותו אם מותר לה לאכול. אמר להם רבי ללחוש לה באחז שהיום יום כפור, אולי תוכל להתאפק. לאחר שלחשו לה היא נרגעה. אמר עליה רבי שכנראה עתיד לצאת ממנה בן צדיק, ואכן יצא ממנה רבי יוחנן.

סיפור דומה לזה אירע אצל המגיד מישרים הידוע רבי שלום שבדרון זצוק"ל.

היה זה בסוף ימיו של רבי שלום, לאחר אירוע מוחי קשה לא עלינו, הוא השתחרר מבית החולים ועבר להתגורר בבית בתו. הוא הגיע לשם בשעות הערב מותש וכאוב, התפלל ערבית והלך לישון. שנתו היתה עמוקה מאד, ובבוקר כשהגיע זמן קריאת שמע ניגש נכדו להעיר את הסבא, אולם לרוב חולשתו לא התעורר הסבא. הנכד דפק על השמיכה: "סבא, סבא! צריך לקום!". הוא זעק והתחנן, אבל כלום. הוא קרא לעוד אחד מבני המשפחה, וגם הוא ניסה. ר' שלום פקח את העיניים, אבל מיד נרדם שוב.

נכנסה בתו לחדר ואמרה: "בואו, אני אראה לכם איך מעירים את אבא שלי!". ניגשה הבת למיטה וקראה בקול: "אבא! זמן קריאת שמע! עוד כמה דקות סוף זמן קריאת שמע!".

סיפר הנכד: מיד, ללא גזמה, פתח סבא את עיניו לרווחה, הרים את ידו והסיט בה את השמיכה הגדולה, וכשכולו אפוף בערפל של חולי ושינה, הגביה את שתי רגליו בבת אחת, הניף אותן מחוץ למיטה, הניחן על הרצפה והתיישב. "אוי! אוי! למה לא אמרו לי? הלא בעוד כמה דקות סוף הזמן!". הרגיעו אותו בני הבית: "אפשר עוד להספיק, יש עוד זמן". נרגע רבי שלום, ובחיכוכו הטוב אמר: "יישר כוחכם! תודה רבה!", ונעמד על רגליו.

(מתוך הפתיחה לשיעור, כ"ה תמוז, יומא דף פ"ה)

"את ה'
אלקיך
תירא'
תירא'
בגימטריא
'תורה'

ראה אנכי נותן לפניכם היום ברכה וקללה. חשבתי לומר בחמלת ה' עלי ובסיעתא דשמיא, 'ראה אנכי' - קוק אריין אין זיד אריין - [תסתכל לתוך עצמך], תעשה חשבון הנפש, ואז 'היום' באותו יום יוחלם אם זה יהיה יום של 'ברכה' או חלילה ההיפך. רבינו אור שבעת הימים מרן הבעל שם טוב הקדוש זצוק"ל הסביר על מה שכתוב כל הנגעים אדם רואה חוץ מנגעי עצמו, 'כל הנגעים אדם רואה חוץ' - מה שאדם רואה מומים אצל הזולת, הרי זה 'מנגעי עצמו', כי מי שהוא מושלם אינו רואה שום דבר על אחרים. ובזכות שכל אחד מאיתנו יעשה לעצמו חשבון הנפש 'ראה אנכי', נזכה להשפיע על עצמנו ועל העולם שפע גדול של ברכה מרובה אמון.

אליבא דהלכתא - שאלות בהלכה בסוגיות הדף היומי

השבוע בדף היומי (דף מ"ו ע"א) נלמד: "נכנס לישב בה, אומר אשר קדשנו במצותיו וצונו לישב בסוכה". ורצינו לשאול, מי שברך ברכת לישב בסוכה ואכל בסוכתו, ואחר כך רוצה לעבור לסוכת הרבי שלו להשתתף שם בטיש האם שם הוא צריך לברך שוב לישב בסוכה?

תשובה שהתקבלה מאת מרן הגאון הגדול מגדולי הרבנים הרב יחיאל מיכל שטרן שליט"א

רבה של שכונת עזרת תורה בירושלים, אשר חיבר כמאה ספרים, בניהם: כשרות ארבעת המינים, ספר השבת, אוצר הידיעות, מקומות הקדושים, בית ומנוחה, ועוד

כמה מתוק 'מתיקות הדף היומי' של הרה"ג הרב אברהם ישעיהו קובלסקי שליט"א, המכניס חיות בדף כדי לשוט בהרבה מקומות, ולו הברכה והתהילה. מי שהתחיל לאכול בסוכה אחת והולך לסוכה אחרת, יש מחלוקת בפוסקים אם מברך שנית. המג"א (סי' תרל"ט סק"ז) כתב: ומי שהולך באמצע סעודתו לסוכת חבירו צ"ע אם יחזור לברך, דלכאורה משמע סימן ח' ס"ב בהג"ה דצריך לברך, מדכתב שאם פשט טלית ראשונה קודם שלבש השניה צריך לחזור ולברך, וכש"כ בנידון דידן גרע דההליכה הוא הפסק.

ובשו"ע הגר"ז (סעיפים יג יד טו) מבואר בשיטת המג"א דאם היה בסוכתו אפילו כל שבעה א"צ לברך אלא פעם אחת כל שבעה, ואפילו שיצא כיון שיצא ע"ד לחזור, וכ"ז באותה סוכה אבל נכנס לסוכה אחרת סמוכה ואוכל שם דבר שצריך סוכה או רוצה לישן או לטייל חוזר ומברך פעם שניה לפי שאין ברכה ראשונה פוטרת סוכה אחרת. ובבכורי יעקב (סוף אות מ): כתב עוד המג"א דמי שהולך באמצע סעודתו לסוכת חבירו צריך לחזור ולברך שנית לישב בסוכה, ומשמע מדבריו אפילו היה דעתו בשעה שברך ברכה ראשונה לכוון לסוכת חבירו צריך לחזור ולברך דהליכה הוא הפסק, ולכן צריך לאכול בסוכתו קודם שיצא יותר מכביצה, דאל"כ הוא ברכה לבטלה מה שברך בסוכתו, עכ"ל. וכנראה זה אליבא דמג"א, אבל לטו"ז (ח סק"א) אם ימשיך אכילתו וישלים אצל חבירו לא היה לבטלה. ובמקור חיים (סי' תרל"ט) ג"כ תופס כנראה כמג"א ח"ל: צ"ע בהולך לסוכת חבירו למה לא יברך, כל שכן אם אכל פרי ושתה כוס יין. והנה לפי המג"א כתבו הלוושי שרד ובכור"ז דאפילו היה דעתו תחילה לילך לסוכת חבירו צריך לברך, והובא במ"ב ס"ק מ"ח.

ולעומת המג"א יצאו חולקין לומר דהליכה לא היה הפסק, וממילא אין לברך אע"פ שיאכל אצל חבירו. והלוושי שרד שם כתב: ההליכה הוא הפסק וכו' מדלא סיים אבל הכא לא היה דעתו בשעת הברכה על סוכת חבירו, משמע דאפילו היה בדעתו אפ"ה יברך בסוכת חבירו דהליכה הוא הפסק, מיהו לשיטתו אזיל דפסק כן בהלכות ציצית ס"ח, אבל הט"ז שם חולק ופסק דהליכה אינו הפסק, ולדידיה אם היה בדעתו בשעת נטילה [בנט"י לאכילה] וברכה [בברכת לישב בסוכה] הלך לסוכת חבירו א"צ לברך שם, וכן ראיתי נוהגין וספק ברכה להקל. וכן הסכים המ"ב (ס"ק מח).

ועוד הוסיף בשער הציון (אות צו) דבספר בית מאיר להג"ר מאיר פוזנר כתב ג"כ דמאי שנא סוכה זו או אחרת כל שלא הסיח דעתו מלאכול א"צ לברך שנית, ואינו דומה להא דסימן ח' דהתם כל טלית מצוה בפני עצמה כפי עצמה היא אבל הכא אטו אכילת הסוכה שניה מצוה בפ"ע היא, ואינו דומה אלא לברכת המוציא דסימן קעח דמבואר שם בב"י דאפילו הלך לביהכ"ס לא היה הפסק [עכ"ל בית מאיר], ומשמע לדלידיה אפילו לא היה דעתו בשעת ברכה לכתחילה לזה ג"כ אין צריך לברך, מיהו כיון דאיכא דיעות ג"כ אין כדאי לצאת באמצע סעודה, עכ"ל שעה"צ.

ובספר ערוך השלחן (סי' תרל"ט אות כח) העתיק בשם המג"א בזה"ל: ופשוט הוא דאם באמצע סעודה הלך למקום אחר ושהה שם וחזר לסוכה לאכול, שחזר ומברך לישב בסוכה. מג"א סוף סק"ז. עכ"ל. וצ"ע היכן מצא כן, והלא המג"א מיירי כשיצא ואוכל שם אצל חבירו, וכן העתיק המ"ב, וכן מבואר בלוושי שרד ומחצית השקל והגר"ז. ונראה שהערוך השלחן לא הבין כך אלא הבין שמג"א שכתב ומי שהולך לסוכת חבירו וכו' הכונה לומר שיצא ושוב חזר, ועל זה נסובו כל דברי המג"א שיברך.

ובשו"ת שבט הלוי (ח"ב י"ד סי' קנ"ח) מבאר ע"פ מה שפסק המהר"ם שיק (י"ד סי' רפ"ה) בהלכות מזוזה דאם הוריד מזוזה ישנה וקובע מזוזה חדשה צריך לברך על החדשה ברכת לקבוע מזוזה, דכשנטל המזוזה הישנה נתבטל מהמצוה ועכשיו כשקובע מזוזה חדשה הוא פעולה חדשה של מצוה שמברכין עליה בעלמא לקבוע מזוזה, ולא שייך לפוטרו מטעם שכבר בירך על הראשונה, ומדמה ליה לטלית שצריך לברך על טלית שני לאחר שפשט הראשון דעכשיו הוא מצוה חדשה, ומה"ט הולך לסוכת חבירו נמי ברגע שיצא בטל מן המצוה, וכשנכנס לסוכת חבירו עושה פעולה חדשה של מצוה שבעלמא מברכין עליה ברכת לישב בסוכה שהרי הפסיק בינתיים ע"כ צריך לברך שוב בסוכת חבירו לישב בסוכה, וכן מצדד להלכה לברך.

והגר"ש אלישיב הורה בזה שאפי' בירך על סוכתו בבני ברק ונסע לירושלים וישב בסוכה, אם בשעה שברך בתחילה היה דעתו לילך לסוכה אחרת אין הדרך הפסק אפי' נתארכה מאוד, אמנם אם חוץ מן הדרך הפליג לדברים אחרים כגון שפרש לביהמ"ד ללמוד זמן מה הו"ל הפסק וחיוב לברך. אולם הגר"ש הורה שנסיעה כזו חשיבה הפסק. אמנם עי' במ"ב שם שיש חולקים דהליכה הוא הפסק אלא שאין לברך מספק. והרוצה לאפוקי נפשיה מפלוגתא יעי' בתשו' ר"מ פיינשטיין ד' כ"א שכ' שיפרש להדיא בסוכה ראשונה שמברך עליה לבדה וכן יגומר סעודתו שם ויברך ואח"כ יוכל לברך בסוכה שנית.

לדעת המגן אברהם (סק"ז) וא"ר (סק"ח) ושו"ע הרב (סק"ד) וביכורי יעקב (סק"מ) חייב לברך שנית ואינו מהני לפטור סוכה השניה בברכתו הראשונה משום שהפסיק בהליכה לסוכה אחרת. אבל לדעת הט"ז והגר"ז (סי' ח' ס"ג) ובית מאיר (סי' תרל"ט ס"ח) אין הליכה הפסק, וכשם שאינו חייב שנית בברכת המוציא כשהיה דעתו לאכול יותר וה"ה בברכת לישב בסוכה ולכן טוב לצאת חובתו ע"י שמיעת ברכה מחבירו.

ועי' ידקדק לכתחלה שלא לילך מסוכה לסוכה באמצע הסעודה, ואם הולך לא יברך, דספק ברכות להקל.

מקולמוסם של הקוראים

לכבוד מזכה הרבים תרתי משמע, בקולו - בשיעורים הנפלאים בקול הלשון, ובגליון 'מתיקות הדף היומי' הגאון הרב אברהם ישעיהו קובלסקי שליט"א.

אני חייב לכם הכרת הטוב על ההתקשרות שלי ללימוד הדף היומי, בזכות השיעור המתוק שלכם אני מקשיב כל יום לדף היומי.

במסכת סוכה (סוף דף כה) למדנו בגמרא על דינים של בני החופה. רציני להזכיר בענין זה, כי הרבי הקדוש בעל הדברי חיים מצאנז זצוק"ל היה רגיל לומר שבעת החופה הוא מתירא להגביה את ריסי עיניו מאימת השכינה, ואמר באם מתרמי לו חופה ונישואין בימי אלול אז הוא לו הכנה לימים הקדושים, עד כאן דבריו הקדושים. (לאפוקי ממי שטוען שלא כדאי לעשות נישואין בחודש אלול...)

בברכת כתיבה וחתימה טובה, משה אריה פריינד, בארא פארק

מאוצרות הפרשה

ובכתה את אביה ואת אמה ירח ימים. איתא בזוהר חדש שפסוק זה רומז לחודש אלול שיש לבכות בו ולשוב בו בתשובה לבורא עולם. והוסיף כ"ק מרן הרבי השפתי צדיק מפילץ זצוק"ל, ששלשה שותפים יש באדם, הקב"ה אביו ואמו. והנה חלק הקב"ה אי אפשר לו להיפגם, והחוטא אינו פוגם אלא בחלק אביו ואמו, ועל זה צריך לשוב בתשובה, וזהו ובכתה את אביה ואת אמה ירח ימים.

נקודה למחשבה:

הרבי רבי בונים היה אומר, שאם הגנב היה לו אמונה היו מביאים לו את הגניבה לתוך ביתו, אלא שהוא הקדים לעשות את זה בדרך אסורה...